

**15. éve a
Magyarságkutató
Tudományos
Társaság
szolgálatában**

Gábrity Molnár Irén:

**A magyar felsőoktatás
jelene/jövője Vajdaságban**

Szabadka, 2006. 05. 24.

**Magyarságkutató Tudományos Társaság
konferencia**

Helyzetelemzés

- Politikai rendszerváltás lassúsága
- A jelenlegi felsőoktatási helyzet/törvény - átmeneti
- A Bolognai Nyilatkozat szelleme – a szerb felsőoktatás fejlesztésének célja:

1. a felsőoktatás **hatékonyságának** a megnövelése (lemorzsolódás helyett időben diplomázás)
2. az európai felsőoktatás **reform** (új tanprogramok, minőségellenőrzés)
3. **piacszükségleteknek** megfelelő, multi- és interdiszciplináris programok az intézmények között
4. **3 szint:** (1) gyakorlati (2) akadémiai stúdiumok (3) PhD
5. az **egyetemista partner** a tanulási folyamatban (kreativitás, egyetemista parlament)

A kisebbségi / több nyelvű oktatási intézmények Európa középső és keleti felében az 1989/90-es fordulat szülöttei.

Az új neoliberális felsőoktatási politika a helyi-területi kezdeményezések szabadságát, de egyúttal a felsőoktatás privatizálódását is jelentette.

A Szerbiában/Vajdaságban élő magyarok a balkáni háború miatt késtek, így ma is a magyar felsőoktatás intézményes megalakításával küszködnek.

Egyetemalapítás feltételei Szerbiában - 2005:

A.) Akkreditálás:

1. **Akadémiai stúdiumok egyeteme (4+1+2 év)**
(3 tud.ág/kar + 5 akkreditált szakirány 3 szinten)
2. **Gyakorlati stúdiumok egyeteme (3+1 év)**
(3 tud.ág/kar + 5 akkreditált szakirány 2 szinten)

➡ megvalósítható magyar szakirányok:

- oktatás-nevelés, mérnöki és közgazdász szak

➡ hiányzik még egy kar/tudományterület és még két szakirány!! (pl. művészeti, egészségügyi...)

B.) Munkaengedély:

1. Egyetemi campus - előírt infrastruktúra
2. Kinevezett tanerő a tantárgyak 70%-ára
3. több évtizedre biztosított hallgatóság: 3000-5000

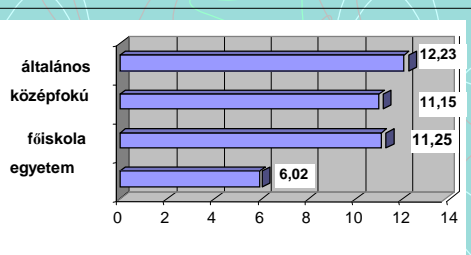
Törekvésünk: a vajdasági lakosság nemzetiségi összetételéhez viszonyítva a magyarok megfelelő részarányban vegyenek részt a felsőoktatásban is (14%).

A helyzet: nem kielégítő, mert a magyarok részvétele a felsőoktatásban csak a fele a többségi nemzethez viszonyítva (6,6%).

Eredmény: a lemaradás a magyarság iskolázatlanságát és értelmiségének fogyatkozását idézi elő.

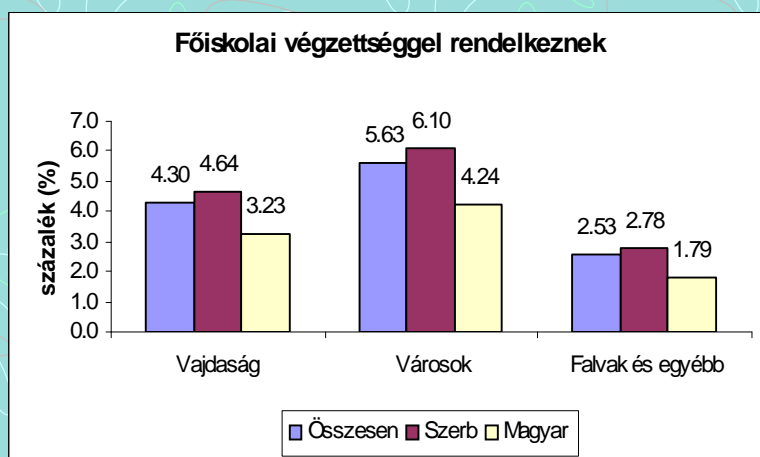
Vajdasági magyarok részaránya - iskolaszintekként (2005)

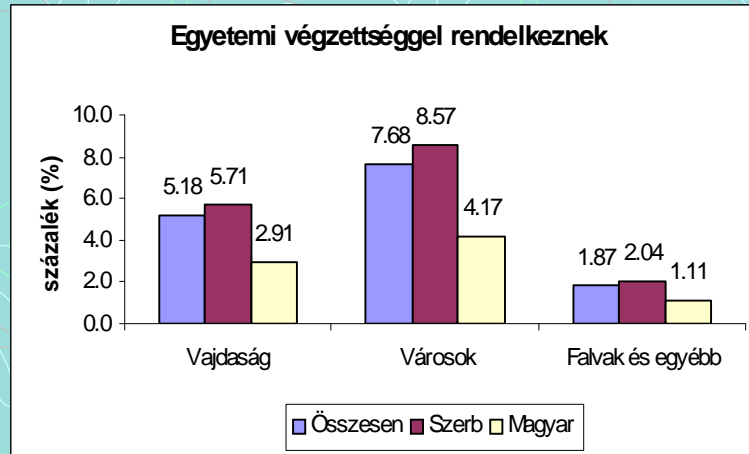
A magyar hallgatók részaránya a demográfiailag elvárt (14%) alatt van

- többen a főiskolát választják, nem pedig az egyetemet

A vajdasági magyar lakosság iskolavégzettsége - 2002

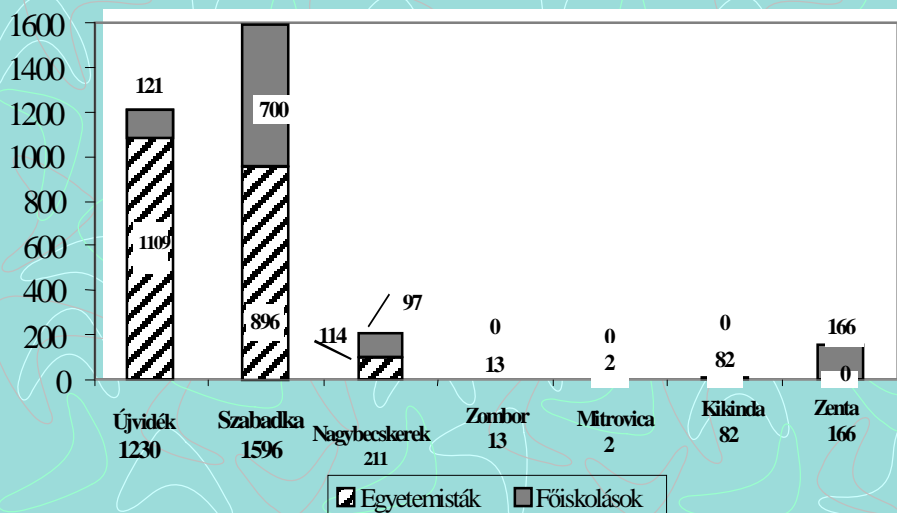
A vajdasági magyar lakosság iskolavégzettsége - 2002

A magyar főiskolások és egyetemisták együttes száma az összes hallgatók számához arányítottnak (%) nem kielégítő

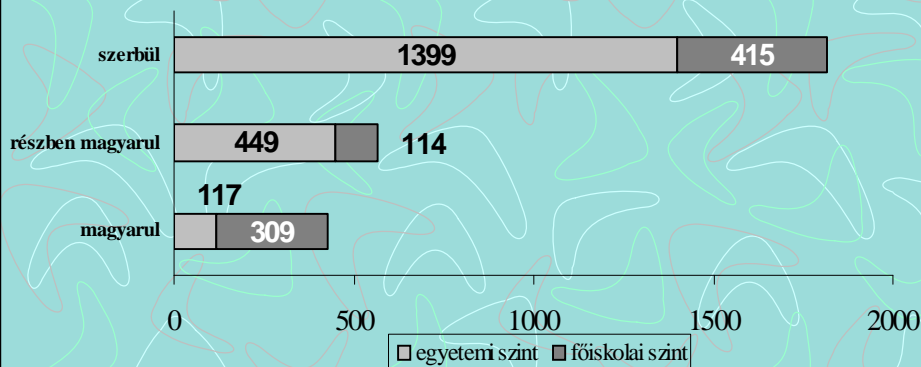
Év	1964	1984	1992	2000	2002	2004	
Magyar hallgatók részaránya az összes hallgatók számában	4,8	10,3	6,7	7,0	6,6	6,0 Egyetem	11,2 Főiskola
Magyarok aránya Vajdaságban	23,8	18,9	16,9	15,0 (becslés)	14,3	14,0 (becslés)	

A magyar hallgatók (3300 –an 2003-ban) területi megoszlása - döntő az oktatási intézmény közelsége és tanyelve.

**2000/2001 évi iskolastatisztika:
(kb. 2.800 magyar hallgató –
15% tanul magyarul; 20% részben magyarul és 65% szerbül)**

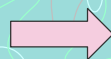
A magyar hallgatók tanítási nyelv szerinti megoszlása az állami felsőoktatásban

Vajdasági magyar nyelvű képzések - 2004/2005

	Intézménynév	Székhely	magy.hallgató
1	Újvidéki Egyetem, Közgazdasági Kar	Szabadka	728
2	Zombori Tanítóképző Kar Szabadkai Tagozat 2006/07-től Magyar Tanítóképző Kar	Szabadka	193
3	Bölcsészstud. Kar (Magyar Nyelv és Irod. Tanszék)	Újvidék	134
4	Újvidéki Egyetem, Építőmérnöki Kar	Szabadka	128
5	Újvidéki Egyetem, Színművészeti Akadémia	Újvidék	60
6	Műszaki Főiskola	Szabadka	470
7	Óvóképző Főiskola	Szabadka	121
8	Belgrádi Egyetem, Hungarológiai Tanszék	Belgrád	n.a.
9	Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettud. Kar Kertészmérnöki Szak HTLT -Zenta Konz.Központ	Zenta	166
10	Gábor Dénes Főiskola Konzultációs Központ	Szabadka	128
	összesen karok/főiskolák száma = 10	hely = 4	Hallgató 2128

**Szakok, szakmák szerinti megoszlás
a vajdasági állami felsőoktatásban
és a nyelvtudás**

**meghatározza a diplomások
helyezkedését, esélyét a
munkaerőpiacon.**

A magyar hallgatók megoszlása szakok szerint - 2002

Szakma – állami kar	Összes hallgató	Magyar hallgató	Összes hallgatóhoz viszonyított % arány
Mérnök (műszaki)	10735	862	Szabadka 8,03%
Közgazdász, üzleti főiskola	10948	604	Szabadka 10,95%
Tanító-, óvóképzés	2996	343	Szabadka 11,45%
Bölcsész	3619	254	Újvidék 7,02%
Természettudomány	3650	235	Újvidék 6,44%
Orvos	3090	164	Újvidék 5,31%
Mezőgazdasági	3637	146	Újvidék 4,01%
Jogász	4013	97	Újvidék 2,42%
Művészet	696	61	Újvidék 8,76%
Testnevelő	1037	37	Újvidék 3,57%
Összesen	44.421	2803	Vajdaság 6,31%

A legtöbb magyar hallgató a **közgazdász-, mérnöki (műszaki)- és pedagógiai** képzésben vesz részt, mert:

- fontos a képzések **földrajzi közelsége** (Szabadka) és
- a **képzés nyelve**: magyar, vagy részben magyar legyen.

A **tanítóképzés számbelileg és nem minőségében kielégítő**, de magyar nyelvű tanárképzés nincs csak a Bölcsészettudományi Kar Magyar Tanszékén.

➔ A magyar közoktatásban **súlyos tanárhiány tapasztalható**.

A **jogászképzés területén, sőt a szociológia, pszichológia, filozófia, történelem, művészet és a mezőgazdasági** képzésben is a magyar hallgatók **alulreprezentáltak**.

A vajdasági egyetemisták, főiskolások kb. 22%-a tanul Magyarországon

Becslés: 1000 fő, ezek közül mintegy 500 állami ösztöndíjjal, többi költségtérítéses

→ igen alacsony a hazatérési ráta: 20 %

A vajdasági magyar közösség évente kb. 300 diplomás értelmiségiről kénytelen lemondani, akik Magyarországon vagy más országban keresnek maguknak munkát

Felsőoktatási tanerő Vajdaságban - 2005

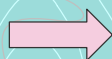
Vajdasági tanerő - 2005		FŐISKOLÁK (9)	KAROK (13)	ÖSSZESEN
TANÁROK, TANÁR-SEGÉDEK, SZAKMUNKATÁRSÁK	ÖSSZESEN	271	2 354	2 625
	MAGYAR	50 18,45% (37 fő a szabadkai Műszaki Főiskolán)	146 6,20% (22 Közgazd. Karon, 10 Tanítóképzőben)	196 8,33%

Szétszóródás és előregedés jelensége oktatóink körében!

1. Részben kielégítő a felsőoktatási káderek száma: **a mérnöki, természettudományi szakon** (nagy a karonkénti szétszóródás)

2. Nagy a hiány a **jogi- és minden társadalomtudományi szakon, sőt a mezőgazdaságin, a közgazdasági- és részben az orvosképzésben**

3. **A pedagógusképzésben kritikus a tanerőszám**

Fiatal káderutánpótlás szükségessége!

- Az egyetemen tartani nemzeti kisebbségek **tehetségeit**
- az **anyaországban tanuló/doktorálóknak** itthon munkát adni
- a magyarországi **vendégprofesszorok** alkalmazása

Konkrét célok, megoldási alternatívák a vajdasági magyar felsőoktatási programhoz

- Lépést tartva az európai felsőoktatási rendszerrel, **igazodni a szerbiai felsőoktatási reformhoz**
- Az **állami** magyar vagy részben magyar felsőoktatás megtervezése

A prioritások kidolgozása - konkrét intézményes megoldások:

1. **Szabadkán a magyar érdekeltségű karokkal (pedagógus-, mérnökképzések, vállalkozói szakok, hitoktató)**
2. **Újvidéken tanárképzés (magyarul/részben magyarul), újságíró, jogász- és orvosképzés (anyaországi részképzések), lektorátus;**
3. **Zentán a kertészképzés legalizált kihelyezett tagozaton beillesztve a szerbiai felsőoktatásba**

Szakválasztás a magyarok érdeklődése szerint → **szükség van:**

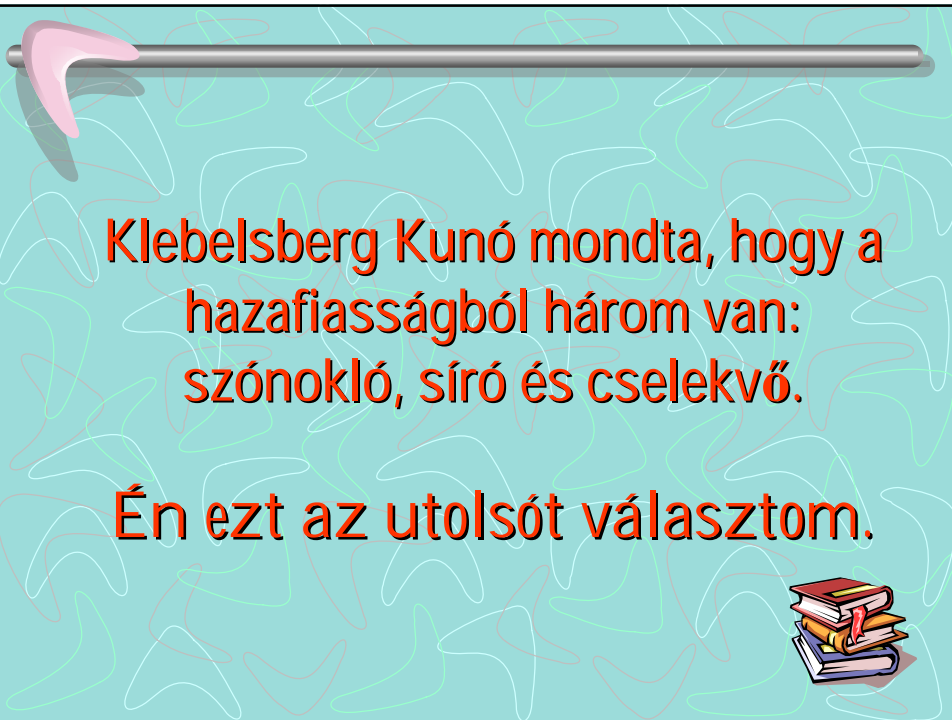
- 1** - üzleti-menedzseri főiskolára,
- 2** - óvó-, tanítóképzőre, kétszakos tanárképzésre,
- 3** - mérnökképzésre (építész, műszaki-informatika)
- 4** - mezőgazdasági-kertészeti képzésre

Tervek → a szakkollégiumok, könyvtárak, lektorátusok megnyitásáról;
Átgondolt támogatási és ösztöndíj-politika.
Magyarországi vendégprofesszorok fogadása.

A vajdasági magyar értelmiségiek eltökélt szándéka a magyar felsőoktatás mennyiségi és minőségi átszervezése, amihez szükséges:

- 1.** Sürgős intézményes megoldások a Szerb- és a Magyar Oktatási Minisztérium (felsőoktatási keretegyezmény), de a magyarul tudó tudós kollegák támogatása is.
- 2. Egy közös Kárpát-medencei nemzeti felsőoktatási stratégia és együttműködés kidolgozása**

**Klebelsberg Kunó mondta, hogy a
hazafiasságból három van:
szónokló, síró és cselekvő.**

Én ezt az utolsót választom.

